

УДК 347.73

Ніщимна Світлана Олексіївна –

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного,
цивільного та господарського права і процесу
Академії Державної пенітенціарної служби*

Svitlana O. Nischymna –

*doctor of juridical sciences, professor,
head of administrative, civil and commercial law and process department,
Academy of the State Penitentiary Service of Ukraine
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine)*

Правове регулювання обігу валюти в Україні

У статті розглянуто нормативне регулювання обігу валюти в державі протягом існування незалежної України. Акцентовано увагу на характеристики поняття «валюта», яке представлено різними трактуваннями, та основних положеннях Закону України «Про валюту та валютні операції».

Ключові слова: валюта, валютні цінності, іноземна валюта, обіг валюти.

В статье рассмотрено нормативное регулирование обращения валюты в государстве на протяжении существования независимой Украины. Акцентировано внимание характеристике понятия «валюта», которое представлено разными трактовками, и на основных положениях Закона Украины «О валюте и валютных операциях».

Ключевые слова: валюта, валютные ценности, иностранная валюта, оборот валюты.

S.O. Nischymna Legal Regulation of Currency Circulation in Ukraine

The article deals with statutory regulation of currency circulation in the state while independent Ukraine existing. Attention is drawn to the characteristics of the concept “currency”, which is represented by various interpretations. Thus, the term “currency” is used in three commonly accepted meanings: as a piece of money of a particular country (national currency); as banknotes of foreign countries that are the object of purchase and sale in the foreign exchange market (foreign currency); as an international (regional) monetary unit of account and means of exchange. According to the Law of Ukraine “On Currency and Currency Transactions” the concept “currency” is divided into national currency, foreign currency and banking metals. Unfortunately, this law does not contain the general term “currency” that causes its different interpretation among scholars and practitioners.

Legal regulation of currency circulation began in 1991 when the Law of Ukraine “On Banks and Banking” was adopted. and the list of banking transactions was attributed, including purchasing from organizations and citizens and selling them foreign currency in cash and currency in accounts and deposits. Since 1992, the ruble was suspended in monetary circulation on the territory of Ukraine. For the period prior introducing the national currency of Ukraine, business entities in the territory of Ukraine were granted the right to make payments in freely convertible currency without any special permission. In 1993 the mode of conducting currency transactions on the territory of Ukraine was fixed, the general principles of currency regulation, powers of state bodies and the functions of banks and other financial institutions of Ukraine in the process of regulating currency transactions were determined by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the System of Currency Regulation and Currency Control”. Currency circulation in Ukraine has been further developed since the adoption of the constitution of Ukraine and the issuance of the national currency (hryvnia) in 1996. The Law of Ukraine “On Currency and Currency Transactions”, which gave a new impetus to the development of currency circulation in the country was adopted in 2018.

Keywords: currency, currency values, foreign currency, currency circulation.

Постановка проблеми. Нормативне регулювання обігу валюти в Україні протягом існування незалежної України здійснювалося на підставі норм Законів України «Про банки і банківську діяльність» 1991 та 2000 рр., Закону України «Про Національний банк України» 1999 р. та Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» 1993 р., якими було закріплено ключові засади обігу валюти в Україні. З 2019 р. набрав чинності Закон України «Про валюту та валютні операції».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню та висвітленню актуальних питань у сфері нормативно-правового регулювання обігу валюти присвячували праці такі науковці – дослідники проблем фінансового права, як: Л.К. Воронова, Д.О. Гетьманцев, О.О.Дмитрик, Л.М. Касьяненко, М.П. Кучерявенко, Т.А. Латковська, О.А. Музика-Стефанчук, Н.Ю.Пришва, Н.Я. Якимчук та ін.

Невирішені раніше проблеми. Перебування України в стані економічної та політичної кризи, загальної нестабільності, стану непривабливості для іноземних інвесторів тощо, призвело до необхідності внесення змін до нормативно-правового регулювання обігу валюти в державі, що потребує подальшого аналізу та розбудови на цих підставах підзаконної нормативної бази.

Мета. Метою статті є дослідження правового регулювання обігу валюти в Україні та виокремлення ключових етапів його розвитку та становлення.

Викладення основного матеріалу. Законом України «Про банки і банківську діяльність», ухваленому у 1991 р., були сформовані деякі правові норми щодо організації обігу валюти в незалежній Україні. Так ст. 2 цього закону було введено поняття «банк», яке характеризувало його як установу, однією з функцій якої є виконання валютних операцій. До переліку банківських операцій було віднесено, у тому числі, купівлю у організацій і громадян та продаж їм іноземної валюти готівкою і валюти, що знаходиться на рахунках і вкладах. Крім того, ст. 40 закону передбачено, що однією із функцій Ощадного банку України було визначено валютне обслуговування іноземних та радянських громадян [1].

Наступним кроком розбудови системи обігу валюти в Україні став Указ Президента України «Про реформу грошової системи України» 1992 р. [2], яким було передбачено, що починаючи з 23-ї години 12 листопада 1992 р. припиняється функціонування рубля в грошовому обігу на території України. Єдиним законним засобом платежу на території України ставав український карбованець (представником якого в готівковому обігу виступав купон Національного банку України). Крім того, було додатково акцентовано увагу на врегулюванні порядку використання іноземної валюти на території України відповідно до статті 2 Указу Президента України від 19 березня 1992 року «Про заходи щодо стимулювання зовнішньоекономічної діяльності», а саме: «на період до введення національної валюти України суб'єкти господарської діяльності на території України мають право без спеціального дозволу проводити розрахунки у вільно конвертованій валюті» [3].

Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» 1993 р., установив режим здійснення валютних операцій на території України, визначає загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших фінансових установ України в регулюванні валютних операцій, права й обов'язки суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю, відповідальність за порушення валютного законодавства [4]. Було визначено статус українського карбованця як єдиного законного платіжного засобу, установлено порядок визначення валютного курсу карбованця за результатами торгів на міжбанківському валютному ринку України.

Наступним кроком у регулюванні обігу валюти в Україні було створення ринкових умов організації валютних відносин, до яких можна віднести: прискорення лібералізації валютного ринку; відновлення роботи Української міжбанківської валютної біржі; визначення офіційного валютного курсу карбованця на підставі результатів торгів на УМББ; розширення переліку потреб резидентів у валюті, які дозволялось задовольняти через купівлю-продаж на біржі та на міжбанківському валютному ринку [5, с. 169].

1996 рік ознаменувався випуском в обіг національної валюти (гривні), що призвело до подальшого розвитку валютного обігу в Україні на ринкових засадах. Так, Конституцією України було остаточно закріплено статус НБУ як центрального банку держави та ст.92 визначено, що виключно законами України встановлюються статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України [6].

У 2018 р. був прийнятий Закон України «Про валюту та валютні операції», який набрав чинності з 7 лютого 2019 р. Метою закону є забезпечення єдиної державної політики у сфері валютних операцій та вільного здійснення валютних операцій на території України. Крім того, закон визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства [7].

На розвиток цього закону була прийнята низка постанов Правління НБУ, які замінили попередню достатньо велику базу нормативно-правових актів, що регулювала обіг валюти, а саме:

- постанова Правління Національного банку України № 865-но від 27.12.2019 р. «Про затвердження переліків іноземних валют та банківських металів» [8];

- постанова Правління Національного банку України №1 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України» [9];

- постанова Правління Національного банку України №2 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями» [10];

- постанова Правління Національного банку України №3 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей» [11];

- постанова Правління Національного банку України №4 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Положення про перелік заходів захисту, порядок та критерії їх запровадження, подовження та дострокового припинення» [12];

- постанова Правління Національного банку України №5 від 02.01.2019 р. «Про

затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» [13];

- постанова Правління Національного банку України №6 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Положення про порядок надання банками Національному банку України інформації щодо договорів, які передбачають виконання резидентами боргових зобов'язань перед нерезидентами-кредиторами за залученими резидентами кредитами, позиками» [14];

- постанова Правління Національного банку України №7 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів» [15];

- постанова Правління Національного банку України №8 від 02.01.2019 р. «Про затвердження Положення про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів (інформації) про валютні операції» [16];

- постанова Правління Національного банку України № 12 від 03.01.2019 р. «Про затвердження Положення про порядок резервування коштів в іноземній валюті (банківських металів) за залученими банком вкладками (депозитами), кредитами (позиками) від нерезидентів» [17];

- постанова Правління Національного банку України № 13 від 03.01.2019 р. «Про затвердження Положення про валютний нагляд» [18];

- постанова Правління Національного банку України № 26 від 31.01.2019 р. «Про затвердження Положення про здійснення валютних інтервенцій Національного банку України на валютному ринку України» [19].

Крім того, Правління НБУ затвердило ще два документи з метою реалізації вимог нового порядку регулювання обігу валюти в Україні, зокрема: Постанову № 10 від 02.02.2019 р. «Про затвердження Правил функціонування Системи підтвердження угод на валютному ринку України» [20] та Постанову №16 від 04.01.2019 р. «Про документ для обліку та реєстрації валютно-обмінних операцій» [21].

Отже, еволюція доктрини регулювання обігу валюти в Україні пройшла декілька етапів

реформування, від узагальненого регулювання обігу валюти до конкретно-впорядкованого регулювання валютних операцій. Наразі в Україні проводяться реформи у різних секторах, у тому числі і на валютного ринку, що має позитивно вплинути на загальну валютну політику держави.

Україна є учасником євроінтеграційних процесів, тому формування ефективного валютного регулювання та стабілізація валютного курсу є пріоритетними напрямками. Актуальною проблемою залишається вибір оптимального валютного курсу для країни, який би зміг забезпечити ефективне функціонування національної валютної системи.

Валюта, в широкому тлумаченні, є національною грошовою одиницею тієї чи іншої країни. Закон України «Про валюту і валютні операції» не містить точного визначення терміну «валюта», законодавець його ототожнює з визначенням «валютні цінності». Згідно статті 1 цього Закону, валютні цінності - національна валюта (гривня), іноземна валюта та банківські метали [7].

Конституція України не використовує термін «валюта», а оперує поняттям «грошова одиниця України (гривня)». Крім того, ст.94 закріплено, що забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави - Національного банку України [6].

Закон України «Про валюту і валютні операції» поняття «валюта» поділяє на національну валюту та іноземну валюту та банківські метали.

До національної валюти (гривні) відносяться:

1) грошові знаки грошової одиниці України - гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

2) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у гривні;

3) електронні гроші, номіновані у гривні;
Іноземна валюта:

1) грошові знаки грошових одиниць іноземних держав у вигляді банкнот,

казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави або групи іноземних держав, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

2) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях (зокрема у спеціальних правах запозичення), що належать до виплати в іноземній валюті;

3) електронні гроші, номіновані у грошових одиницях іноземних держав та (або) банківських металах [7, ст. 1].

До банківських металів Ст. 1 Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» [22] належать: золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Вузьке значення валюти використовується переважно як об'єкт валютних правовідносин, оскільки предметом такого виду відносин виступають валютні цінності.

Термін «валютні цінності» є похідним від поняття «валюта». В існуючих наукових працях та нормативно-правових актах вказані поняття розглядалися переважно в рамках фінансово-правової науки, що говорить про доцільність їх вивчення в рамках нашого дослідження.

Нажаль, у Законі України «Про валюту та валютні операції» відсутнє загальне визначення «валюта», що викликає різні тлумачення його у колах науковців та практиків.

Розвиток обігу валюти як на національному, так і на міжнародному рівні, починався з обігу лише срібла та золота, які вважалися повноцінними грошима, у тому числі й валютою. На сьогодні роль валюти виконують кредитно-паперові та, навіть, електронні гроші, що призводить і до трансформації відповідного нормативно-правового регулювання обігу валюти.

С.В.Мочерний загалом під валютою розумів грошову одиницю, що використовується

для вимірювання величини вартості товарів, та розглядав цю дефініцію у декількох значеннях:

- грошова одиниця країни (американський долар, японська ена, українська гривня та ін.) та її певний тип (золота, кредитно-паперова, срібна),

- іноземна валюта, тобто грошові знаки іноземних країн, а також кредитні й платіжні засоби, які виражені в іноземних грошових одиницях і використовуються у міжнародних грошових розрахунках,

- міжнародна (в т.ч. регіональна) грошова розрахункова одиниця і платіжний засіб (євро) [23, с. 162].

Л.К.Воронова визначала валюту України як грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у

внесках в банківських та інших кредитно-фінансових установах [24, с.382].

Проведене дослідження свідчить, що валютою можна вважати особливий спосіб функціонування грошей, які опосередковують міжнародні торгово-кредитні відносини. Значення категорії «валюта» можна трактувати по-різному: як грошову одиницю країни - національна валюта, та як грошову одиницю іноземних держав, яка стає об'єктом купівлі-продажу на валютному ринку - іноземна валюта, що забезпечує взаємозв'язок національного і світового валютного обігу.

Висновки. Правове регулювання обігу валюти в Україні пройшло декілька етапів розвитку, що пов'язано як з економічним розвитком держави та світу в цілому, так і з необхідністю постійного удосконалення достатньо динамічних валютних відносин.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 20.03.1991 р. № 872-ХІІ (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-12?find=1&text=%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E#w16> (дата звернення: 15.01.2020).
2. Про реформу грошової системи України: Указ Президента України від 16.11.1992 р. № 549/92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549/92> (дата звернення: 15.01.2020).
3. Про заходи щодо стимулювання зовнішньоекономічної діяльності: Указ Президента України від 19.03.1992 р. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/92/ed19921107> (дата звернення: 15.01.2020).
4. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. № 15-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93> (дата звернення: 15.01.2020).
5. Колесніченко В.Ф. Гроші та кредит: навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 370 с.
6. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.01.2020).
7. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 15.01.2020).
8. Про затвердження переліків іноземних валют та банківських металів: Постанова Правління Національного банку України від 27.12.2019 р. № 865-но. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0865500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
9. Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19?lang=en> (дата звернення: 15.01.2020).
10. Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19> (дата звернення: 15.01.2020).

11. Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
12. Про затвердження Положення про перелік заходів захисту, порядок та критерії їх запровадження, подовження та дострокового припинення: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
13. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
14. Про затвердження Положення про порядок надання банками Національному банку України інформації щодо договорів, які передбачають виконання резидентами боргових зобов'язань перед нерезидентами-кредиторами за залученими резидентами кредитами, позиками: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
15. Про затвердження Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
16. Про затвердження Положення про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів (інформації) про валютні операції: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
17. Про затвердження Положення про порядок резервування коштів в іноземній валюті (банківських металів) за залученими банком вкладами (депозитами), кредитами (позиками) від нерезидентів: Постанова Правління Національного банку України від 03.01.2019 р. № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
18. Про затвердження Положення про валютний нагляд: Постанова Правління Національного банку України від 03.01.2019 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
19. Про затвердження Положення про здійснення валютних інтервенцій Національного банку України на валютному ринку України: Постанова Правління Національного банку України від 31.01.2019 р. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0026500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
20. Про затвердження Правил функціонування Системи підтвердження угод на валютному ринку України: Постанова Правління НБУ від 02.02.2019 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010500-19?lang=ru> (дата звернення: 15.01.2020).
21. Про документ для обліку та реєстрації валютно-обмінних операцій: Постанова Правління НБУ від 04.01.2019 р. №16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016500-19> (дата звернення: 15.01.2020).
22. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 р. № 637/97-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80>. URL: (дата звернення: 15.01.2020).
23. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Видавничий центр «Академія», 2000. Т.1. 864 с.
24. Воронова Л. К. Фінансове право України: навч. посіб. Київ, 2016. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/71974-161-ponyattya-valyuti-valyutnih-tsnnostey.html> (дата звернення: 15.01.2020).

References:

1. Pro banky i bankivsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 20.03.1991 r. № 872-XII (vtratyv chynnist). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-12?find=1&text=%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E#w16> (data zvernennia: 15.01.2020).
2. Pro reformu hroshovoi systemy Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 16.11.1992 r. № 549/92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549/92> (data zvernennia: 15.01.2020).
3. Pro zakhody shchodo stymuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 19.03.1992 r. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/92/ed19921107> (data zvernennia: 15.01.2020).
4. Pro systemu valiutnoho rehuliuвання i valiutnoho kontroliu: Dekret Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.02.1993 r. № 15-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93> (data zvernennia: 15.01.2020).
5. Kolesnichenko V.F. Hroshi ta kredyt: navchalnyi posibnyk. Kharkiv: Vyd. KhNEU, 2008. 370 s.
6. Konstytutsiia Ukrainy, pryiniata na p'iatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28.06.1996 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (data zvernennia: 15.01.2020).
7. Pro valiutu ta valiutni operatsii: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
8. Pro zatverdzhennia perelikiv inozemnykh valiut ta bankivskykh metaliv: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 27.12.2019 r. № 865-no. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0865500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro strukturu valiutnoho rynku Ukrainy, umovy ta poriadok torhivli inozemnoiu valiutoiu ta bankivskymy metalamy na valiutnomu rynku Ukrainy: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19?lang=en> (data zvernennia: 15.01.2020).
10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiisnennia operatsii iz valiutnymi tsinnostiamy: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro transkordonne peremishchennia valiutnykh tsinnostei: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
12. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro perelik zakhodiv zakhystu, poriadok ta kryterii yikh zaprovadzhennia, podovzhennia ta dostrokovoho prypynennia: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zakhody zakhystu ta vyznachennia poriadku zdiisnennia okremykh operatsii v inozemnii valiuti: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok nadannia bankamy Natsionalnomu banku Ukrainy informatsii shchodo dohovoriv, yaki peredbachaiut vykonannia rezydentamy borhovykh zobov'iazan pered nerezydentamy-kredytoramy za zaluchenymy rezydentamy kredyamy, pozykamy: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
15. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok valiutnoho nahliadu bankiv za dotrymanniam rezydentamy hranychnykh strokiv rozrakhunkiv za operatsiiamy z eksportu ta importu tovariv: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
16. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok zdiisnennia upovnovazhenymy ustanovamy analizu ta perevirky dokumentiv (informatsii) pro valiutni operatsii: Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 02.01.2019 r. №8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).
17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok rezervuvannia koshtiv v inozemnii valiuti (bankivskykh metaliv) za zaluchenymy bankom vkladamy (depozytamy), kredyamy (pozykamy) vid

nerezidentiv: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 03.01.2019 r. № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).

18. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro valiutnyi nahliad: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 03.01.2019 r. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).

19. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiisnennia valiutnykh interventsii Natsionalnoho banku Ukrainy na valiutnomu rynku Ukrainy: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 31.01.2019 r. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0026500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).

20. Pro zatverdzhennia Pravyl funktsionuvannia Systemy pidtverdzhennia uhod na valiutnomu rynku Ukrainy: Postanova Pravlinnia NBU vid 02.02.2019 r. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010500-19?lang=ru> (data zvernennia: 15.01.2020).

21. Pro dokument dlia obliku ta reiestratsii valiutno-obminnykh operatsii: Postanova Pravlinnia NBU vid 04.01.2019 r. №16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016500-19> (data zvernennia: 15.01.2020).

22. Pro derzhavne rehuliuвання vydobutku, vyrobnytstva i vykorystannia dorohotsinnykh metaliv i dorohotsinnoho kaminnia ta kontrol za operatsiiamy z nymy: Zakon Ukrainy vid 18.11.1997 r. № 637/97-VR <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80>. URL: (data zvernennia: 15.01.2020).

23. Ekonomichna entsyklopediia: U trokh tomakh. / Redkol.: S. V. Mochernyi (vidp. red.) ta in. Kyiv: Vydavnychiy tsentr “Akademiia”, 2000. T.1. 864 s.

24. Voronova L. K. Finansove pravo Ukrainy: navch. posib. Kyiv, 2016. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/71974-161-ponyattya-valyuti-valyutnih-tsnnostey.html> (data zvernennia 15.01.2020).